

Haag.

Zanimivo mesto na obali Severnega morja. V osnovni šoli so nas učili, da je Haag glavno mesto Nizozemske, kar pa ni res. Glavno mesto je Amsterdam, vendar vse najvažnejše državne institucije kot so vlada, ministrstva, parlament, skoraj vsa tuja veleposlaništva in tudi kraljevsko družino najdemo v Haagu, da niti ne omenjam nam vsem znanega mednarodnega sodišča. To je približno tako, kot da bi pri nas za glavno mesto razglasili Maribor, vse ostalo pa bi ostalo enako kot zdaj, v Ljubljani. A to je pač Nizozemska, zelo drugačna ne le od Slovenije, temveč od vseh evropskih držav, ki sem jih doslej obiskal.

Nizozemci pišejo ime tega mesta Den Haag (*angleško The Hague*). Tisti Den pred imenom predstavlja ostanek sklanjatve. Naselji z imenom Haag sicer najdemo tudi v Nemčiji in Avstriji. Vendar to ni njegovo čisto pravo ime. V izvorniku se namreč prav piše **'s-Gravenhage** (!). To ime mesta imajo njegovi prebivalci napisano v vseh svojih uradnih osebnih dokumentih, izgovarja pa se... hm, najbolj enostavno mi bo zapisati kot Shravenhah. Tako nekako. Poskusite izgovoriti, pri čemer naj **R** zveni tako kot zveni iz ust Karla Erjavca, **H** pa tudi podobno! Bo šlo? Vam je uspelo? Mimogrede, Angleži pravijo, da nizozemščina ni jezik temveč govorna napaka. 😊😊

Haag je velik za skoraj dve Ljubljani in je za Amsterdamom in Rotterdamom tretje največje mesto na Nizozemskem. Na grobo pa bi ga razdelil na naslednja štiri vsebinska območja:

- upravno-poslovno (*ožji center s prej navedenimi državnimi institucijami, sedeži družb in njihovih zastopništev*)
- trgovsko (*velike trgovske centre, kot so Ikea idr. tudi tu najdemo bolj na obrobju*)
- stanovanjsko (*zelo obsežna spalna območja, kjer najdete številne ulice brez enega samega lokala ali trgovinice*)
- obala Severnega morja

Spalna naselja

Med svojim bivanjem v Haagu sem se največ gibal po mirnih stanovanjskih območjih, ki se navadno stekajo k nekakšnim trgovinam, kjer so stanovalcem na voljo prodajalne z živili, sadjem, tehniko ipd. V bližini Katjine ulice z imenom Laan van de Mensenrechten (Avenija človekovih pravic) so v smeri proti dober kilometer oddaljenemu Lidlu skoraj vse ulice poimenovane po nekih

arhitektih. Največ imen ulic se konča z *laan* ali *straat*. Laan pomeni *avenija*, straat pa *ulica*. Za naše pojme avenija predstavlja neko široko razkošno glavno ulico z mogočnim drevoredom, v Haagu pa so avenije vse ulice, ki imajo drevored. In drevorede imajo skoraj vse ulice. Res, Haag je zelo zeleno mesto.

Na zgornjih štirih slikah prikazujem podobo tipičnih spalnih predelov Haaga v četrti Houtwijk. Dreves in vodnih kanalov res ne manjka, pred večinoma nizkimi stanovanjskimi bloki je pogosto mogoče videti majhne ohišnice oz. vrtove (*levo spodaj*), za katere domnevam, da so spomladi in poleti videti prav lepo. Tam, kjer stanovanjski objekti ne premorejo notranjih garaž, je vsaj za delno streho nad avtomobili dostikrat poskrbljeno tako, kot prikazuje slika desno spodaj. V teh mirnih mestnih predelih je hitrost povesod omejena na 30 km/h ali pa so označene cone mešanega prometa, kjer je dovoljena hitrost do 10 km/h (*slika levo zgoraj*). Če še malo opišem spodnjo levo fotografijo: tlakovana površina na sredi je pločnik. Desno od njega je živa meja, zatem kolesarska pot, spet živa meja in šele nato pride cestna površina za avtomobile. Ne spomnim se, da bi kje v Haagu videl asfaltiran pločnik. Prav vsi so opločeni, od koder tudi izvira ime pločnik. Pri nas bi jim torej morali reči asfaltnik.

Tam, kjer stanovanjski objekti ležijo ob vodnih kanalih, so si stanovalci omislili plavajoče terase, na katerih ob toplem vremenu preživljajo proste urice.

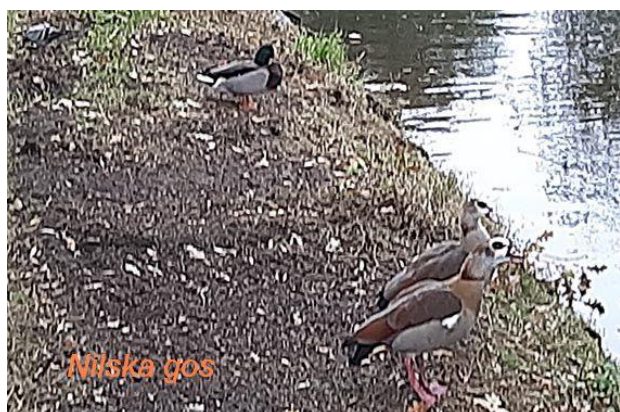
»*Gibanje je življenje!*« je geslo, ki ga člani Društva šola zdravja dobro poznamo. Očitno ga poznajo tudi v Haagu in drugod po Nizozemski, kjer igrišč, zelenic, parkov, sprehajalnih in seveda kolesarskih poti ali stez ne manjka. Te na spodnjih slikah sem posnel znotraj polmera 500 metrov od Katjinega stanovanja.

Na sliki spodaj levo je videti tudi visoke stanovanjske zgradbe. Te »rastejo« v smeri proti mestnemu središču, medtem ko na periferiji Haaga prevladuje tip nižjih, do trinadstropnih stanovanjskih blokov. V novejšo gradnjo zelo visokih stanovanjskih stavb jih sili naraščanje potreb po stanovanjih in omejenost razpoložljivega prostora, tako da je v zadnjem času v tem mestu zraslo kar nekaj ekstremno visokih nebotičnikov. Nizozemska je namreč najbolj gosto naseljena evropska država in če bi gradili samo nizke stanovanjske objekte, bi morali zelo skrčiti površine z obdelovalno zemljo, kar nikakor ne bi bilo dobro. Kmetijstvo s svojo najbolj izrazito vejo, cvetličarstvom, namreč predstavlja zelo pomembno vejo nizozemskega gospodarstva.

Očitno dajo Nizozemci veliko na urbanizem. In to na precej svojstven način, za mnoge tujce celo moreče moteč. Vse je uokvirjeno v neke ravne črte, v pravokotnike, premalo je ustvarjalne svobode in nepravilnih oblik pri teh načrtovanjih mestnih predelov. Za moje pojme dolgočasno delujejo tudi fasade objektov. Povsod vidiš samo te njihove značilne bledorjave opeke, medtem ko so z raznobarnimi ometi obdane fasade, kakor pri nas, tam prej izjema kot pravilo.

Ptice

Zelo raznolik in bogat je svet ptic v tem mestu. Golobov in grlic (*ena grlica se je enkrat zaletela v šipo okna ob katerem sem sedel, ko sem ravno pisal članek za Dnevnik. K sreči udarec ni bil prehud in je lahko takoj odletela.*) sem sicer videl dosti manj, kot sem pričakoval, vrane, srake, sive čaplje in kormorani pa se pojavljajo v podobnem številu kot pri nas. Ker Haag leži ob morju in ga na gosto

prepredajo vodni kanali, v njem prebiva veliko različnih vrst vodnih ptic, ki so se na ljudi povsem navadile in ne bežijo pred njimi za vsako malenkost. Nekaj je tudi takšnih, ki jih pri nas še nisem videl. Med temi prevladuje nilska gos (tam ji pravijo egipčanska ali lisičja gos - slika zg. levo), ki je manjša od naših gosi in večja od rac, je dobra letalka in jo je kdaj pa kdaj mogoče opaziti tudi ponekod v zahodnih delih Slovenije. Zelo veliko je različnih vrst rac in črnih lisk. Galebov je na tisoče in so bolj rjave barve, labodi pa so enako kot pri nas – beli. 😊

Ožje središče Haaga

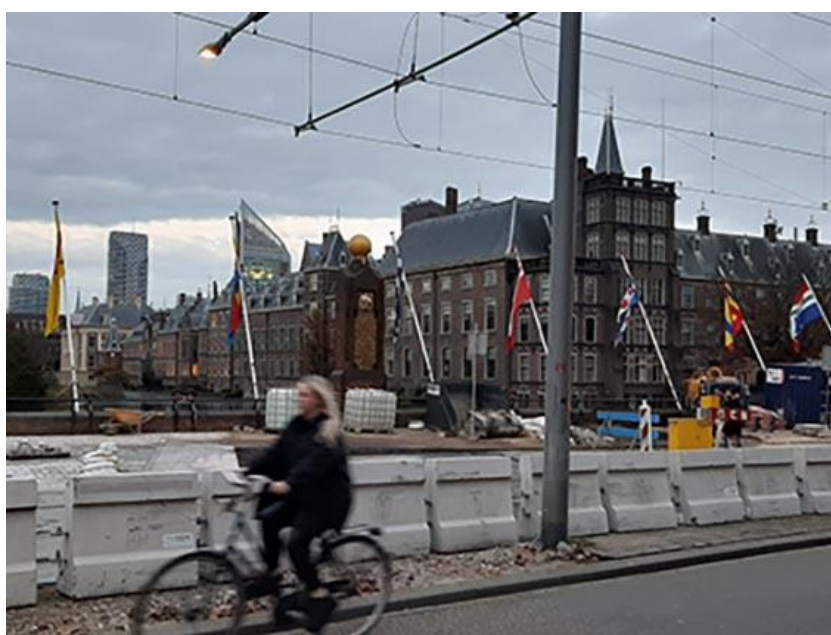
Ožje središče mesta mi je Katja pokazala dvajseti dan mojega bivanja v Haagu. Ker je morala na naše veleposlaništvo po novo osebno izkaznico, me je povabila zraven. Peljala sva se s kolesi. Jaz z njenim, ona z javnim, katerega najem je tam precej drag. 5 evrov na dan. Do dobrih pet kilometrov oddaljenega starega mestnega jedra sva potrebovala približno 20 minut vožnje. Vseskozi po kolesarskih stezah.

Pogled na slovensko veleposlaništvo na naslovu Anna Paulownastraat 11. Kar lepo je bilo tako daleč od doma videti slovensko zastavo. Tudi uslužbenka je bila prijazna.

Nedaleč od veleposlaništva se razprostira prostoren trg, ki so ga ravno preurejali in je bil promet skozi njega zaradi delovnih zapor in gradbenih strojev precej oviran. Nekaj malega sva morala celo pešačiti. Sredi trga stoji kip velikega nizozemskega, ter v 17. stoletju enega najboljših in najbolj spoštovanih evropskih državnikov, pravnika in politika Johana van Witta. Njegova lastnost je bila, da je v odnosih s svetom zavračal politiko sile in konfliktov ter prisegal na diplomacijo. V njegovem času je Nizozemska dosegla višek svojega zlatega obdobja. Današnji svet bi si oddahnil, ko bi še delali takšne, kot je bil on, in jim dali oblast v roke.

Pogled na drugo stran od spomenika je daleč v ozadju, kot lahko vidite, ponudil podobo sodobnih zelo visokih nebotičnikov, ki sem jih omenil nekaj strani prej, le da so ti na širšem območju centra bolj poslovne narave. Pri iskanju izvirnih oblik so si arhitekti res dali duška. V ospredju se, če

odmislimo naključno kolesarko in betonske pregrade ob gradbenih delih, nahaja velik stavbni kompleks, imenovan Binnenhof, znotraj katerega se odloča o notranji in zunanji politiki nizozemske države. Tu je namreč domovanje obeh domov parlamenta, h kateremu se bomo še vrnili.

Tale mogočna stavba čisto zares stoji postrani. No, ne v celoti, samo njen severozahodni del. Sam sem zaradi lepote sicer bolj občudoval tole spodaj z zlato letnico 1878 na pročelju. Predstavlja del ene od treh kraljevskih palač na nizozemskem. Rezidenčno-bivalni del kraljeve družine z imenom Noordeinde Palace se nahaja na drugi strani, ta lepotica arhitekta Huga Pietra Vogla pa se imenuje Koninklijke Stallen ali v prevodu – kraljevski hlevi. Ni kaj, zelo lepi hlevi, mar ne? Če ne veste, tudi v stavbi, kjer je zdaj brežiška glasbena šola, so bili nekoč hlevi.

Zdaj pa nazaj k Binnenhofu. V dvorišni prostor veličastnega stavbnega kompleksa se pride skozi obokan podhod. V oči najprej pade stavba z dvema vitkima okroglima stolpoma na sredi dvorišča, za katero človek najprej pomisli, da je cerkev, a gre v resnici kongresno dvorano, kjer se ob usklajevanju najpomembnejših zadev na skupni seji srečajo predstavniki obeh domov parlamenta, ki sicer delujeta en na desni in drug na levi strani kompleksa. Če se člani obeh domov okoli pomembnih državotvornih zadev nikakor ne bi uspeli uskladiti, ju ima kraljica Beatrix pravico razpustiti.

Nekako na pol poti med vhodom v dvorišče in veliko parlamentarno dvorano stoji zelo lepa in deloma pozlačena neogotska fontana iz leta 1885. Postaviti jo je dal nizozemski grof Willem II., ki je pokrtil tudi stroške izdelave in stroške za vodo.

Preden sva se radovedno si ogledujoč arhitekturo in napise ob posameznih vratih premaknila do izhoda na drugi strani kompleksa, naju je že ujela noč. Zato sem naslednje fotografije naredil v temi, a so vseeno lepo uspele.

Svetla doba dneva je tam precej krajša kot pri nas, ker so pač bolj na severu. In ker so tudi zahodnejše, sonce vzide kakšno uro pozneje kot pri nas. Sončni vzhod na zadnji fotografiji iz 1. epizode tega potopisa sem posnel ob 8:07, v božičnem času pa sonce vzide šele ob 8:52, zaide pa podobno kot pri nas ob 16:35. Svetla doba dneva tako pri njih v tem času traja komaj 7 ur in 45 minut pri nas pa 8 ur in 38 minut.

Tale fotografija je nastala takoj po izhodu skozi zadnja vrata Binnenhofa. Na levi je videti njegov skrajni vzhodni del, vmes je voda, ki prihaja z jezerca, raztezajočega se po vsej njegovi severni strani, kot je lepo videti na naslednji sliki. Na desni je videti del enega najlepših haških muzejev, imenovan Mauritshuis. V njem hranijo izbrane predmete iz zlate nizozemske dobe ter slike eminentnih slikarjev kot so Rembrandt in drugi. Je v lasti nizozemske vlade in je uvrščen med 100 najpomembnejših in najboljših nizozemskih dediščin.

Še pogled na mogočno stavbo nizozemskega parlamenta s severovzhodne strani. Sredi jezera se nahaja tudi lep vodomet in je pogosto osrednji motiv razglednic Haaga. Tokrat je bil v spečem stanju in ga ni mogoče videti. Pri nastajanju tega posnetka sem stal pred haškim zgodovinskim muzejem. Ta del mesta je poln muzejev in galerij, ki pa so zaradi ukrepov omejevanja širitve koronavirusa trenutno zaprti.

Ko že toliko govorim o arhitekturi ter prepletanju starega in novega, si oglejmo še podobi dveh sakralnih objektov. Razlika med njima je očitna. Na levi je protestantska cerkev Marijinega brezmadežnega spočetja iz leta 1864, ki se nahaja v kvartu Zeeheldenkwartier blizu centra, na desni pa katoliška cerkev sv. Antona iz leta 1958 v bližini nakupovalnega centra Leyweg, dva kilometra jugovzhodno od Katjinega bivališča.

Še nekaj o grbih

Ob večernem potepanju po starem mestnem jedru sta mi pozornost pritegnili podobi dveh grbov. Na levi sliki je grb province Južna Holandija, na desni, nad praznično okrašeno ulico, pa grb mesta Haag.

Kot sem že omenil, je kraljevina Nizozemska zanimiva in precej posebna država. Sestavljena je iz štirih, po ustavi med sabo povsem enakopravnih držav. Ena je v Evropi, to je ta, za katero vemo vsi, tri pa so otoške države iz skupine otočja Antili v Karibskem morju ob ameriškem kontinentu. Evropski del Nizozemske se deli še na 12 provinc, mi bi rekli pokrajin in (samo) dve od njih se imenujeta Holandija. Severna in Južna. Nizozemska oblast se zelo trudi odpraviti med ljudmi po svetu zasidrano napačno ime te države – Holandija - in imenovanje prebivalcev Nizozemske za Holandce. Po novem je celo z vladnim odlokom prepovedano v uradnih dokumentih in dopisih ter medijih omenjanje imena Holandija, če ne gre za zares interne zadeve ene od obeh provinc s tem imenom.

Grb na levi je, kot rečeno, grb Južne Holandije, na območju katere leži Haag. Obe Holandiji ga v precej podobnih različicah uporabljata že od leta 1198. Lev pod zlato krono, ki z jezikom drži ščit, je v nekoliko drugačni podobi tudi sestavni del uradnega grba Nizozemske, kjer mu delata družbo še dva leva.

Tudi grb na desni, grb mesta Haag, ima svoje zametke v 12. stoletju, čeprav je na ukaz Napoleona v uradni rabi šele od 18. stoletja dalje. Veliki osvajalec Napoleon, za nekatere tiran, za druge osvoboditelj in prosvetitelj, je po zavzetju Nizozemske Haag povzdignil v pomembno mesto te dežele in je bilo zato upravičeno oziroma zavezano do lastnega grba. Meščani so se odločili za štorcljo, saj se je ta kot simbol mesta neuradno pojavljala v njihovih spisih in pečatih že stoletja. Sprva je bila upodobljena s kačo v kljunu, v novejši dobi pa je iz te kače nastala precej krajša jegulja. Zakaj jegulja, mi ni uspelo izvedeti.

Tudi natančne in verodostojne razlage, zakaj v je grbu ravno štorclja ni, obstaja pa več domnev in zgodb. Po eni od domnev naj bi se bila štorclja znašla v grbu zaradi svojih lastnosti, kot se zvestoba (*par štorclj živi skupaj dokler ga smrt ne loči*) in vzorna skrb za vzgojo mladičev, kar naj bi simboliziralo vrednote, ki so jih prebivalci tega mesta od davnine nadvse častili. Neka druga razlaga pripoveduje, da naj bi si štorclja zaslužila upodobitev v grbu zaradi tega, ker so te velike ptice vedno sodelovale pri čiščenju mesta, ko so se meščani trudili iztrebiti miši, podgane in kače. Od tod štorclja s kačo v kljunu. Tretja domneva govori o dogodku iz 15. stoletja, ko je par štorclj gnezdil na dimniku neke mestne hiše, ki jo je nekega dne zajel nenaden in silen požar. Ker očeta štrka takrat ni bilo v bližini, je bila mati štorclja primorana sama reševati svoje tri mladiče z goreče strehe. Enega po enega je odnašala na varno. Toda ko se je vrnila po zadnjega, so visoki plameni že zajeli gnezdo. Kljub temu se je spustila po svojega mladiča in skupaj z njim končala v ognju. Po tej žalostni zgodbi naj bi torej podoba v grbu predstavljala to herojsko štorcljo.

(Se nadaljuje)